

JAMOAVIY SPORT TURLARIDA HIMOYA VA HUJUM TURLARINING TAKTIK TAHLILI

Narzullayev Mavlonbek Zikrillo o‘g‘li

Buxoro davlat pedagogika institute Harbiy ta'lim fakulteti talabasi

Zamonaviy sportda jismoniy tayyorgarlik darajasi jamoalar o‘rtasida deyarli tenglashib bormoqda. Bunday sharoitda g‘alabani ta‘minlovchi asosiy omil — bu taktik moslanuvchanlik, ya‘ni himoyadan hujumga tezkor o‘tish va raqib taktikasini jilovlashdir. Jamoaviy sport turlarida (futbol, gandbol, voleybol va b.) himoya va hujum tizimlarini taktik tahlil qilish zamonaviy sport natijalarini oshirish, raqibni o‘rganish va o‘yin samaradorligini kafolatlash uchun o‘ta dolzarbdir. Tahlil jismoniy tayyorgarlikni taktik uyg‘unlik, texnik harakatlar aniqligi va o‘yinchi kommunikatsiyasini optimallashtirish orqali g‘alabani ta‘minlaydi.

Hujum turlari va ularning vazifalari. Hujumning maqsadi — raqib mudofaasini yorib o‘tib, natijaga erishishdir. Ular quyidagi turlarga bo‘linadi:

Pozitsion hujum: Raqib himoyasi to‘liq shakllangan holatda, to‘pni uzoq vaqt nazorat qilib, bo‘shliq qidirish. Bu taktika odatda raqib o‘z himoyasini to‘liq shakllantirib bo‘lganda va tezkor qarshi hujum imkoniyati qolmaganda qo‘llaniladi.

Tezkor qarshi hujum: To‘p olib qo‘yilgan zahoti raqib o‘z o‘rnini egallashga ulgurmasidan amalga oshiriladigan hujum. Tezkor hujumning asosiy elementlari Bir zumda o‘tish: Himoyadan hujumga o‘tish soniyalar ichida sodir bo‘ladi.

Minimal uzatmalar: To‘p kamroq uzatmalar bilan oldinga yetkaziladi. Son jihatdan ustunlik: Himoyachilardan ko‘ra hujumchilarning ko‘proq bo‘lishi (masalan, 2 ga 1 yoki 3 ga 2 holati).

Kombinatsion hujum: Oldindan tayyorlangan "uy vazifasi" (sxemalar) asosida o‘yinчилarning o‘zaro harakati. Kombinatsion hujum — bu sportda raqib mudofaasini yorib o‘tish uchun bir necha o‘yinchi yoki texnik usullarning ketma-ket va uyushgan holda amalga oshiradigan harakatidir. U asosan jamoaviy o‘yinlarda (futbol, voleybol) va yakkakurashlarda (boks, kurash) g‘alaba qozonishning eng samarali quroli hisoblanadi.

Himoya turlari va ularning xususiyatlari.

Jmoaviy sport turlarida, xususan, futbol, basketbol va gandbol kabi o‘yinlarda himoya tizimi o‘yinчилarning maydon bo‘ylab o‘zaro uyg‘unlikda harakat qilishini talab etadi, bu yerda shaxsiy himoya usuli har bir himoyachining aniq bir hujumchiga biriktirilishi orqali uning har bir qadamini ta‘qib qilishni ko‘zda tutsa, hududiy himoya strategiyasi maydonning xavfli zonalarini jamoaviy ravishda yopish orqali raqibning erkin harakatlanishiga to‘sqinlik

qilishga xizmat qiladi. Sportda himoya turlari o'yinning xarakteriga (jamoaviy yoki yakkakurash) qarab turlicha bo'ladi. Himoya — bu nafaqat raqib hujumining oldini olish, balki qarshi hujum uchun imkoniyat yaratish jarayonidir.

Zamonaviy sport metodologiyasida "eng yaxshi himoya — bu hujum" degan tamoyil o'z o'rnini ko'proq "tartibli himoya — g'alaba garovi" degan tushunchaga bo'shatib bermoqda, chunki mukammal yo'lga qo'yilgan mudofaa chizig'i nafaqat o'z darvozasi yoki savatchasini daxlsiz saqlaydi, balki raqib jamoani tavakkal qilishga va xatoga yo'l qo'yishga majbur etib, tezkor qarshi hujumlar uchun poydevor yaratadi.

Yakkakurashlarda himoya sanati. Boks, karate yoki dzyudo kabi yakkakurash sport turlarida himoya faqatgina zarbalarni qaytarish yoki blok qo'yish bilan cheklanib qolmasdan, balki raqibning hujum energiyasini uning o'ziga qarshi yo'naltirish, tana vaznini mohirona boshqarish va masofani sezish qobiliyati orqali raqibni charchatish hamda uning ochiq nuqtalarini topish kabi nozik texnik usullarni o'z ichiga oladi.

Jamoaviy sport turlarining zamonaviy evolyutsiyasi va raqobatbardoshlik darajasining ortishi shuni ko'rsatadiki, o'yindagi yakuniy muvaffaqiyat nafaqat taktik jihatdan puxta o'ylangan hujum va mustahkam tashkil etilgan himoya tizimlarining samaradorligiga, balki ushbu ikki qarama-qarshi holat o'rtasidagi dinamik muvozanatni ta'minlovchi o'tish bosqichlarida har bir sportchining vaziyatni tahlil qilish tezligi, o'zaro kreativ muvofiqlashuvi hamda yuqori darajadagi jismoniy tayyorgarlik elementlarining yagona tizim sifatida yaxlit birlashishiga bevosita bog'liqdir. Sport endi faqat jismoniy bellashuv emas, balki hujumkorlik va himoyaviy jarayonlar uyg'unligidir. G'olib jamoa — bu eng kuchli o'yinchilarga ega jamoa emas, balki bir jarayondan boshqa jarayonga o'tish vaziyatlarida tartibni (strukturani) eng tez tiklay oladigan va jamoaviy ongni yagona organizm sifatida harakatlantira oladigan jamoadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Abidov Sh.A.** Futbolda zamonaviy mashg'ulot tizimi tarkibi va mazmuni. – Toshkent, 2020.
2. **G'oniyeV M.** Jamoaviy sport turlarida taktik tayyorgarlik asoslari. – Toshkent: O'zDJTSU nashriyoti, 2019.
3. **Pulatov A.A.** Basketbol nazariyasi va uslubiyati. – Toshkent, 2017.
4. **Platonov V.N.** Sistema podgotovki sportsmenov v Olimpiyskom sporte. – Kiyev: Olimpiyskaya literatura, 2015.
5. **Guardiola P.** Football Tactics: The Evolution of Modern Strategy. – London, 2021.